

N:o 38.

Ank. till Riksd. Kansli d. 4 Maj 1869, kl. 3 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckta förslag om ändring i gällande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges egendom.

I detta ämne hafva motioner blifvit väckta inom Andra Kammaren af Herrar *O. E. L. Dahm* (motionen N:o 76), *S. Hansson* (motionen N:o 77), *Jöns Olsson* (motionen N:o 119) och *Johannes Andersson* (motionen N:o 155); hvarjemte Justitieombudsmannen i sin vid innevarande riksdag afgifna embetsberättelse framhållit de olägenheter, som skulle härflyta från ofullständigheten i några stadganden uti Kongl. Förordningen angående tillsyn å förmyndares förvaltning af omyndigs egendom den 24 September 1864, samt för undanrödjande af dessa olägenheter föreslagit följande förändrade lydelse af förordningen:

§ 1. Förmynderskap stände under vårdnad af den Rätt, hvarunder den omyndiges fader, der han död är, vid dödsfallet lydt, eller, om han lefver, stadigt hemvist hafver. Är den omyndige född utom äktenskap och ej för äkta barn i laga ordning förklarad, höre förmynderskapet under den Rätts vårdnad, hvarunder modren vid dödsfallet lydt eller, om hon lefver, stadigt hemvist hafver. Äro hvarken fader eller moder kända, eller hafver ingendera af dem stadigt hemvist, lyde den omyndige i förmyndaremål under Rätten i den ort, der han bor, då behof af förmyndare för honom yppas eller, om han ej stadigt hemvist hafver, der dyligt behof först anmäles. Lefver fader eller moder, men är annan till förmyndare förordnad, eller har den, som uppnått myndiga år, blifvit under förmyndare ställd, lyde förmynderskapet under den Rätt, som förmyndare förordnat.

§ 5. Ordet socknenämnd utbytes emot *kommunalnämnd*.

§ 4. Förmyndare skall, för hvart år, afsluta räkning öfver allt det han har om händer, med uppgift af den säkerhet, hvaremot den omyndiges reda pen-

ningar utsatta äro, och ingifve, vid början af följande år, den räkning jemte ett utdrag derur, innehållande summarisk uppgift af den omyndiges behållning så i fast som lös egendom, till gode männen eller *kommunalnämnden*. *I detta utdrag skall ock tillkännagifvas om under årets lopp förmyndarskap upphört, ehvad den omyndige uppnått myndig ålder eller aflidit eller omyndig qvinna trüdt i äktenskap. Det utdrag, hvarom nu sagdt är, skall etc.*

§ 5. Vid slutet tillägges: *Förordnar Rätten, att förmyndaren dylik säkerhet lemna skall, och bibehålles denne ändock vid förmyndarskapet, varde slik säkerhet i förvar satt hos kommunalnämnden i den församling, till hvilken den omyndige, efter de i 1 § stadgade grunder, må anses höra."*

Herr *Dahm* har yrkat, att den sednare punkten i åberopade Kongl. Förordningen måtte erhålla följande förändrade lydelse: "Förmyndare skall för de medel, som hos honom innestå eller till andra utlåta äro, aflemna in-teckning eller andra säkra värdepapper till den förmyndarenämnd, bestående af tre eller fem personer, som af landstingen för hvarje landstingsdistrikt årligen utses. Nämndens quitto å sådan deposition skall åtfölja den förmyndareräkning, som till gode männen eller kommunalnämnden aflemnas. Förmyndarenämnden vare skyldig att värdepappren förvara och i laga giltighet bevara. Dessa säkerheter få af förmyndare användas endast på samma vilkor, som lag stadgar rörande användning af omyndigs fasta egendom. Landsting bestämmer, i mån af behof, den procent af räntau, som inom dess distrikt må såsom nämndens arfvode beräknas."

Herr *S. Hansson*, med hvilken Herr *J. Sjögren* sig förenat, har hemställt, att Riksdagen måtte "uti underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes genom sakkunnige gode män låta utarbete, för att en kommande Riksdag föreläggas, förslag till ny förordning om förvaltning af omyndiges egendom", i den syftning, "att all förvaltning af omyndiges egendom skall, med undantag af hvad här nedan sägs, öfvertagas af å kommunalstämma utsedd förmyndarestyrelse, bestående af tre högst fem ledamöter, som inom sig välja ordförande, och med rätt för flere kommuner att sig om en dylik styrelse förena; att kommunen har ansvarighet till de omyndige för medel, som förmyndarestyrelsen om händer får; att ledamot i denna styrelse är ansvarig till kommunen, på sätt nu är stadgadt i afseende på medel, som stå under kommunalnämnds förvaltning.

Lefver fader eller moder, som vill och kan af Häradsrätten dertill anses lämplig, sina barns egendom förvalta, vare då dervid bibehållne, då god man skall af Häradsrätten förordnas att de omyndigas rätt under utredningen af boet bevaka. Är fader eller moder sina barns förmyndare, åligge dem att göra till kommunens förmyndarestyrelse en sådan redovisning, som en förmyndare är till god man skyldig."

Herr *Jöns Olsson* har föreslagit, "att Riksdagen ville för sin del besluta en förändring i lagstiftningen, rörande förvaltningen af omyndiges egendom, på följande grunder:

1:o Der, hvarest sparbank finnes inom länet, som vill emottaga omyndiges medel till förvaltning och desamma ansvara samt utlåna på 10 års amorteringstid, vare förmyndare skyldig insätta den omyndiges kontanta förmögenhet, på följande villkor:

2:o Fader eller moder, som blifva förmyndare för sina barn, tillförbindas att, så snart arfskifte blifvit förrättadt och myndlings lösa egendom förvandlad i penningar, till den sparbank, som Rätten vid förmyndareförordnandet bestämmer, inlemna förbindelse, med sådan säkerhet som af sparbanksdirektionen godkännes, på det belopp, hvartill de omyndiges reda penningar uppgå, med skyldighet att till sparbanken inbetala de omyndiges penningeförmögenhet på 10 år med $\frac{1}{10}$:del årligen, räknadt från ett år efter den dag, då bouppteckningen blifvit verkställd.

3:o Förmyndare, som redan innehafva förmynderskap, vare sig fader eller moder, eller annan person, vare skyldig att på samma sätt till sparbanken inbetala de i deras vård för omyndige omhänderhafda penningemedel, räknadt från ett år efter den dag då ett sådant förslag blifver fastställt.

4:o Annan förmyndare än fader eller moder vare skyldig att, så snart den omyndiges lösa egendom blifvit förvandlad i penningar, genast insätta i sparbanken hela de omyndiges kontanta förmögenhet.

5:o För alla de i sparbanken insatta medel vare sparbanken ansvarig och utlåne dessa på en återbetalningstid af 10 år.

6:o Alla de medel, som insättas i sparbank för omyndiges räkning, böra insättas hvar för sig särskildt i den myndlings namn, som medlen tillhöra, och få icke af annor person, än den myndling, för hvars räkning medlen blifvit insatta, lyftas då han eller hon myndig blifvit.

7:o Skulle af en eller annan orsak förmynderskap upphöra före den tid, då man eller qvinna enligt lag sjelfva få omhänderhafva sina medel, upphöre insättningen i sparbank och vare myndlingens rättsinnehafvare berättigade att ur sparbanken utfå alla de för myndlingens räkning insatta penningar, sex månader efter derom skedd uppsägelse."

Herr *Johannes Andersson* har yrkat, att Riksdagen måtte, med upphäfvande af förmyndareordningen den 17 Mars 1669, "besluta följande förändring och tillägg i 23 Kap. 5 § Ärfda-Balken:

Den förmynderskap väl och troliga förestått, njute den lön och vedergällning, som Rätten pröfvar skäligen, så vida han icke åtnöjes med en sjettedel af den omyndiges årliga ränta."

Enligt erhållna remisser har Lag-Utskottet att öfver dessa framställningar afgifva yttrande.

Hvarje omyndig har ett billigt anspråk derpå, att lagstiftaren, som bestämmer huruledes och af hvilken den förres egendom skall förvaltas, jemväl bör tillse, att densamma icke i följd af förmyndarens vårdslöshet, oredlighet eller bristande vederhäftighet må minskas eller alldeles gå förlorad.

Den genom Kongl. Förordningen den 24 September 1861 föreskrifna kontroll å förmyndarevården må väl anses hafva verkat derhän att vårdslöshet vid förmyndareförvaltningen någorlunda förekommit; men då förmyndare i allmänhet eger innehafva och i sin rörelse begagna myndlingens penningar utan att därför ställa säkerhet; då frestelsen för förmyndaren att använda myndlingens i hans vård befintliga skuldsedlar och andra värdepapper till afhjelpande af egna penningebehof ofta är alltför stark för att kunna emotstås; och då den, enligt nuvarande lag, myndlingen tillkommande förmånsrätt hos förmyndaren i de flesta fall finnes vid dennes obestånd vara otillfredsställande; så synas gällande föreskrifter ingalunda lemna nöjaktigt skydd mot följderna af förmyndarens bristande vederhäftighet och den oredlighet, som ej sällan dermed står i sammanhang. Den utväg, som lagen anvisar, att hos Rätten påfordra inteckning eller annan säkerhet för de hos förmyndare inestående medel, synes ej vara af synnerligt värde, helst antagas kan, att i de flesta fall, då misstanke mot förmyndarens vederhäftighet föranleder en dylik anmälan, hans affärsställning redan är sådan att någon verklig säkerhet af honom icke kan vinnas. Också hafva förluster af omyndiges tillgångar, synnerligen under sednare tidens allmänna osäkerhet i affärsförhållanden, ej sällan inträffat; Och lagstiftarens skyndsamma och kraftiga mellankomst till förekommande af sådana förluster för framtiden är därför oafvisligen påkallad.

Utskottet har ansett ändamålet åtminstone i hufvudsaklig mån kunna vinnas derigenom att för hvarje domskrets eller annat lämpligt område tillsattes en af erforderligt antal skicklige och vederhäftige personer bestående nämnd, till hvilken förmyndare hade att aflemna myndlingarnes penningetillgångar antingen kontant eller i sådana värdepapper, som af nämnden kunde godkännas. Har myndlingen fordringar, hvilka nämnden anser osäkra och följaktligen ej vill öfvertaga, skulle det tillkomma förmyndaren att indrifva desamma och penningarne till nämnden öfverlemna. Nämnden skulle åligga att för myndlingarnes gemensamma räkning utlåna medlen och, efter afdrag af oundgängliga förvaltningskostnader, på utsatta terminer till förmyndarne utbetala den på deras myndling belöpande ränta. I den mån denna öfverstege myndlingens behof komme den att läggas till det hos nämnden inestående kapitalet; om åter förmyndaren behöfde för myndlingens räkning uttaga någon del af kapitalet, torde Rättens samtycke dertill erfordras. Kontrollen å förmyndarevården skulle fortfarande utöfas af de enligt nu gällande lag för sådant ändamål tillsatte gode män, hvilka följaktligen jemväl hade att tillse, att förmyndare fullgjorde sin skyldighet i afseende på medlens öfverlemnande till nämnden. Härigenom blefve nämndens befattning af särdeles enkel beskaffenhet och närmast öfverensstämmande

med den, som hittills på ett i allmänhet tillfredsställande sätt utöfvats af styrelserna för de i de flesta orter inrättade sparbanker, hvilka möjligen skulle kunna, der det lämpligt finnes, med de nu föreslagna inrättningarne förenas.

Någon gång torde inträffa, att myndlingarnes tillgångar bestå i sådana värdepapper, som ej med förmån kunna förvandlas i penningar eller af andra skäl böra för deras räkning bibehållas; och likasom nämnden, på sätt nu sker i sparbankerna, måste upplägga ett särskildt insättnings- och uttagningskonto för hvarje omyndig, kunde för dylika handlingar, hvilka jemväl borde hos nämnden deponeras, särskilda depositionskonto upprättas.

Mot detta förslag skulle visserligen kunna invändas, att, när förmyndarebefattningen ej vidare medförde fördelen att innehafva myndlingarnes medel, den stundom redan nu befintliga obenägenheten att emottaga sådan befattning skulle blifva ännu större; men då förmyndare torde komma att åtnjuta företrädesrätt att såsom lån erhålla dessa medel, om han därför ställde nöjaktig säkerhet, samt, i händelse han detta ej förmådde, han ingalunda borde under nuvarande lagstiftning anses vederhäftig för förmyndarskapet, så synes omförmälda invändning icke förtjena afseende. Deremot torde det vara uppenbart, att förmyndaremedlens sammansläende till en gemensam kassa och förvaltning under den allmänna kontroll, som derigenom möjliggöres, väsendtligen komme att befordra de omyndiges säkerhet, på samma gång som förmyndarne befriades å ena sidan från skyldigheten att ombesörja en utlåning, som ej sällan är förknippad med stora svårigheter, och å andra sidan från frestelsen att för användande inlåta sig i stundom olycksbringande spekulationer. Öfvertagande af förmyndarskap blefve ej heller, såsom nu någon gång inträffar, ett eftersökt medel att åtkomma penningelån utan att behöfva därför ställa säkerhet. Men genom nu föreslagna anordningen skulle tillfälle för säkra lånesökande att erhålla lån på längre tid betydligt underlättas.

För utarbetande af fullständigt lagförslag i detta afseende erfordras dock icke allenast längre tid, än den, som står till Utskottets förfogande, utan äfven åtskilliga upplysningar om lokala förhållanden m. m., dem Utskottet icke är i tillfälle att sig förskaffa.

Med föranledande af ej mindre Herrar Dahms, S. Hanssons och Jöns Olssons, än äfven Justitie-ombudsmannens ofvanberörda framställningar, får Utskottet alltså vördsamt tillstyrka:

1:o att Riksdagen må i underdånig skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes, med afseende å behovet af betryggande föreskrifter rörande förvaltningen af omyndiges medel, taga i nådigt öfvervägande, huruvida lämpliga bestämmelser i ofvan angifna syftning må kunna meddelas, samt i sådant fall låta utarbeta och för Riksdagen framlägga förslag till lag i ämnet, äfvensom att Justitie-ombudsmannens framställning om speciela ändringar i ofvanberörda Kongl. Förordning dervid jemväl torde komma under öfvervägande.

Vidkommande Herr Johannes Anderssons förslag, som afser förändrade bestämmelser i fråga om förmyndares rätt till arvode; så och då detta förslag grundar sig på det antagande, att 40 § i Förmyndare-ordningen af den 17 Mars 1669 ännu skulle vara gällande, torde allenast behöfva erinras, att denna § i Förmyndare-ordningen måste betraktas såsom upphäfd genom 1754 års lag. Då nemligen den förra innehöll, att förmyndare skulle "hvar tjugonde penning af alle omyndige barnens årliga räntor och inkomster hafva för sitt omak och dem dessutan bestås skäliga löningar åt de betjente samt kost- och resepenningar åt dem sjelfva och dem som uti deras högnödiga ärender blifva brukade", stadgar deremot den sednare lagen rörande detta ämne uti 23 Kap. 5 § Ärfda-Balken: "Den förmynderskap väl och troligen förestått; njute den lön och vedergällning, som Rätten pröfvar skälig, utan han sig annorledes åtnöja låter", hvilket innebär en tydlig ändring af förut gällande bestämmelse.

På grund häraf får Utskottet hemställa,

2:o att Herr Johannes Anderssons motion ej må till någon vidare åtgärd föranleda.

Stockholm den 4 Maj 1869.

På Utskottets vägnar:

Arvid Faxe.

Reservationer:

af Herrar *Ola Bosson Olsson* och *Bergström*.

Herrar Grefve *J. O. Mörner* och *Beckman* hafva begärt att få antecknadt, det de ej öfvervarit ärendets behandling hos Utskottet.